

УДК 631.371:621.31

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПЛИВУ ПОЛЯ КОРОННОГО РОЗРЯДА НА ПОЛИВНУ ВОДУ ТА РОЗЧИНИ

Коваленко Л.Р., к.т.н.,

Коваленко О.І., к.т.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. (0619)42-11-74

Анотація - в роботі наведено теоретичні дослідження механізму дії коронного розряду на воду і розчини мінеральних добрив. Обґрунтовані теоретичні основи обробки поливної води та живильних розчинів полем коронного розряду.

Ключові слова - енергозберігаючі технології, живильний розчин, коронний розряд, коронуєчий електрод, окислювально-відновний потенціал, швидкість хімічної реакції.

Постановка проблеми. Задачею тепличного овочівництва є підвищення врожайності овочевих культур при одночасному зменшенні затрат енергії та витратних матеріалів на одиницю продукції.

У комплексі факторів енерго- та ресурсозбереження важливе місце належить технологіям вирощування овочів при використанні малооб'ємних субстратів, або на штучно створеному середовищі живлення без субстрату, а також застосування автоматичних систем забезпечення заданих режимів мікроклімату і мінерального живлення [1].

При використанні вказаних технологій вирощування овочів вода та живильні розчини (розчин кальцієвої селітри $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$, фосфорнокислого калію KH_2PO_4 , сірчано-кислого калію K_2SO_4 , калійної селітри KNO_3 , сірчано-кислого магнею MgSO_4) використовуються в теплицях багаторазово, що вимагає контролю за складом розчину та його станом (кислотність, бактеріальна забрудненість, наявність включень).

Аналіз останніх досліджень. Проблему багаторазового використання живильних розчинів можливо вирішити шляхом використання магнітної обробки води та живильних розчинів для забезпечення достатньої розчинності добрив (підвищення pH розчину та окисно-відновного потенціалу (ОВП) [2]. На сьогодні відомі приклади застосування поливної води обробленої в магнітному полі (магнітоактивованої). При цьому відмічається позитивний вплив такої води на ріст та

розвиток рослин [3]. Зміна властивостей водних розчинів після магнітної обробки зростає зі збільшенням концентрації розчину [2].

Експериментально встановлено, що магнітна обробка води змінює її фізико-хімічні властивості: прискорюються коагуляція і абсорбція, змінюються розчинність солей і концентрація газів, кристалізація і змочування, магнітна сприйнятливість, в'язкість, гідратація іонів [3].

Але при цьому не вирішено питання усунення бактеріальної забрудненості розчинів, шкідливих відкладень на лотках та гравії.

Формулювання мети статті. Необхідно встановити механізм дії поля коронного розряду на воду і розчини мінеральних добрив та на процес мінерального живлення рослин. Обґрунтувати теоретичні основи обробки поливної води та живильних розчинів.

Основна частина. Головна ціль обробки поливної води та розчинів мінеральних добрив полем коронного розряду полягає у вирішенні питання знезаражування розчину та боротьби з кореневими хворобами [3], що є основним недоліком гідропонної технології вирощування, де живильний розчин використовується декілька місяців і потребує постійного контролю за складом розчину.

За розміром бактерії відносяться до колоїдних частинок. Ці частинки можуть бути мулом, планктоном, в них можлива присутність хвороботворних бактерій, вірусів, патогенних мікроорганізмів [4].

При коронному розряді утворюються негативно заряджені іони, які рухаючись за силовими лініями електричного поля, досягають поверхні водного розчину і проникають в нього.

В основі процесу обробки полем коронного розряду можна виділити три стадії: зарядження частинок, організацію впорядкованого руху та формування кінцевого продукту, яке частіше всього зводиться до осадження частинок на електроді. Зарядження в полі коронного розряду є одним з ефективних способів надання діелектричним частинкам надлишкового заряду [5,6].

Розподіл поля при коронному розряді такий, що напруженість поля зростає від центру проміжку до некоронуючого електрода.

Основним параметром коронного розряду є напруженість поля та щільність об'ємного заряду. Напруженість поля визначає заряд, який отримують частинки, і електричні сили, що діють на заряджені частинки. Густина об'ємного заряду впливає на швидкість зарядження частинок.

Сильні електричні поля в електротехнології використовуються для організації впорядкованого руху дрібноподрібнених частинок матеріалів з метою формування плавного кінцевого продукту або виконання певної операції.

Для інтенсифікації процесу управління рухом частинок матеріалу їм повинен бути наданий заряд. Електронно-іонна технологія має ряд переваг, які полягають в безпосередній дії електричної енергії на частинки без проміжної трансформації в інші види енергії, в принциповій можливості обробки будь-яких матеріалів, здатності до регулювання та автоматизації процесу [5].

При коронному розряді утворюються негативно заряджені іони, які рухаючись за силовими лініями електричного поля, досягають поверхні водного розчину і проникають в нього.

Дифузія аероіонів в поверхневому шарі описується диференціальним рівнянням [6]

$$\frac{dn}{dt} = S \cdot D \cdot \frac{dC}{dx}, \quad (1)$$

де dn/dt – кількість речовини, що дифундує через поверхню S в напрямку x ;

D – коефіцієнт дифузії.

Гradient концентрації аероіонів в дифузійному шарі постійний, тому

$$\frac{dn}{dt} = \left(\frac{S \cdot D}{\delta} \right) \cdot (C_0 - C_n), \quad (2)$$

де δ – товщина дифузійного шару Нернста [5, 6], яка залежить від властивостей розчинника і розчиненої речовини, швидкості змішування та ін.;

C_0 – концентрація речовини в об'ємі;

C_n – концентрація речовини біля поверхні.

Так як

$$C_0 = \frac{n}{V}, \quad (3)$$

де V – об'єм розчину,

n – кількість аероіонів.

$$\frac{D}{\delta} = \beta. \quad (4)$$

Звідки маємо наступний вираз

$$\frac{H}{\beta} \cdot \frac{dn}{dt} + n = V \cdot C_n, \quad (5)$$

де H – товщина шару розчину.

Розв'язавши дане диференціальне рівняння, отримаємо вираз:

$$n = V \cdot C_n \cdot \left(1 - e^{-\frac{\beta t}{H}}\right), \quad (6)$$

$$V \cdot C_n = A_2 \cdot n_0, \quad (7)$$

де n_0 – кількість аероіонів, які утворилися на коронуючому електроді;

A_2 – коефіцієнт пропорційності.

Тоді

$$n = A_2 \cdot n_0 \cdot \left(1 - e^{-\frac{\beta t}{H}}\right). \quad (8)$$

Кількість аероіонів, отримана з коронуючого дротяного електрода

$$n_0 = \frac{\varepsilon_0 \cdot \pi^2 \cdot l \cdot \lambda \cdot U \cdot (U - U_0)}{h^2 \cdot \ln(2h/r_0) \cdot e}, \quad (9)$$

де ε_0 – електрична стала;

l – довжина електрода;

λ – рухливість негативних іонів;

U – напруга між електродами;

U_0 – початкова напруга коронного розряду;

h – відстань від коронуючого електрода до площини;

r_0 – радіус коронуючого електрода;

e – заряд аероіона.

Внаслідок поглинання розчином аероіонів змінюється енергія взаємодії

$$\Delta E = A_3 \cdot n, \quad (10)$$

де A_3 – коефіцієнт, який залежить від хімічного складу розчину.

Тоді з урахуванням (8), (9) одержимо

$$\Delta E = A_2 \cdot A_3 \cdot \frac{\varepsilon_0 \cdot \pi^2 \cdot l \cdot \lambda \cdot U \cdot (U - U_0)}{h^2 \cdot \ln(2h/r_0) \cdot e} \cdot \left(1 - e^{-\frac{\beta t}{H}}\right), \quad (11)$$

або

$$\Delta pH = \frac{A \cdot l \cdot U \cdot (U - U_0)}{h^2 \cdot \ln(2h/r_0)} \cdot \left(1 - e^{-\frac{\beta t}{H}}\right). \quad (12)$$

Струм коронного розряду

$$I = \frac{\varepsilon_0 \cdot \pi^2 \cdot \lambda \cdot U \cdot (U - U_0)}{h^2 \cdot \ln(2h/r_0)}, \quad (13)$$

тому

$$\Delta pH = A' \cdot I \cdot \left(1 - e^{-\frac{\beta t}{H}}\right). \quad (14)$$

Аналізуючи отримані залежності (12, 14) можна зробити висновок, що зміни рН водних розчинів при їх обробці в полі коронного розряду визначаються напруженістю електричного поля, часом обробки та хімічним складом розчину (концентрацією і композицією окремих іонів). Вони прямо пропорційні квадрату прикладеної напруги і обернено пропорційні квадрату відстані від коронуючого електрода до площини та змінюються в часі за експоненціальним законом.

Висновки. Для розрахунку режимів обробки води полем коронного розряду та конструктивних параметрів установки одержані аналітичні залежності рН та ОВП води і водних розчинів від складу розчину та параметрів електричного поля. Встановлено, що зміна рН та ОВП прямо пропорційні квадрату прикладеної напруги і обернено пропорційні квадрату відстані між коронуючим електродом та площиною води, що обробляється і описуються в часі експоненціальною залежністю.

Література

1. Гриценкова З.І. Аналіз і перспективи розвитку овочівництва закритого ґрунту і насінництва овочевих культур / З.І. Гриценкова,

Є.П. Білоконь, О.М. Ломоносов [та ін.] // Овочівництво і баштанництво. – К. : Урожай, 1992. – Вип. 37. – С.15-19.

2. Козлов Н.С. Электрофизические методы обработки воды / Н.С. Козлов, В.А. Старшов // Механиз. и электрификация соц. сел. х-ва. – 1978. – №7. – С. 41-42.

3. Синявський О.Ю. Дослідження процесу обробки поливної води та живильних розчинів в полі коронного розряду / О.Ю. Синявський, В.О. Мунтян, Л.Р.Коваленко // Праці Харківського державного технічного університету сільського господарства. – Харків : ХДТУСГ, 2006. – Вип. 37, т.2. – С. 308-312.

4. Соловов В.Е. Высоковольтный импульсный электрический разряд в жидкости и применение его в сельскохозяйственном производстве / В.Е. Соловов // Сб. науч. тр. ХИМЭСХ. – Харьков, 1972. – Вып. 21. – С. 69-80.

5. Мешков А.А. Анализ способа измерения полей коронного разряда зондом Сато / А.А. Мешков // Электротехнология в сел. х-ве. – Челябинск : ЧИМЭСХ, 1974. – Вып.75. – С.91-95.

6. Верещагин И.П. Коронный разряд в аппаратах электронной технологии / И.П. Верещагин. - М. : Энергоатомиздат, 1985. – 159 с.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ВОЗДЕЙСТВИЯ ПОЛЯ КОРОННОГО РАЗРЯДА НА ПОЛИВНУЮ ВОДУ И РАСТВОРЫ

Коваленко Л.Р., Коваленко А.И.

Аннотация – в работе представлены теоретические исследования механизма действия коронного разряда на воду и растворы минеральных удобрений. Обоснованы теоретические основы обработки поливной воды и питательных растворов полем коронного разряда.

THEORETICAL BASES THE MAGNETIC OF MASHING FOR IRRIGATION WATER AND NOURISHING SOLUTION IN GREENHOUSES

L. Kovalenko, A. Kovalenko

Summary

The results of theoretical investigations of changes in pH and oxidizing-reductions potentials for water and solutions of mineral fertilizers in the process of magnetic treatment are pr.